

Projekt „Poznajmy się – Lesznowola gminą wielu kultur” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich

Autor scenariusza: Anna Walczak

TYTUŁ – LEGENDARNE SMOKI

Warsztat dla klas: 1

Podtytuł: warsztat poświęcony legendom o smokach w kulturze polskiej, tureckiej, chińskiej i wietnamskiej

Cykl zajęć: Poznajmy się – Lesznowola Gminą wielu kultur

Cele:

1. uwrażliwienie dzieci na podobieństwa i różnice kulturowe
2. zapoznanie z legendami o smokach występującymi w różnych kulturach

Potrzebne środki i materiały:

treść legendy Geniusz Gór w kawałkach (źródło - załącznik 1, po wydrukowaniu należy odciąć numerację poszczególnych fragmentów legendy), rysunek smoka wietnamskiego (załącznik 2), opis smoka chińskiego (załącznik 3), kartki A4, flamastry, kredki, kreda, legenda o wodnym smoku (załącznik 4), rysunek chińskiego smoka (załącznik 5), legenda o Szahmeran (załącznik 6), rysunek Szahmeran (załącznik 7), opaski na oczy, żółte kartki papieru, legenda o Bazyliszku (źródło - załącznik 8), instrukcja do gry (załącznik 9), rysunek Bazyliszka (załącznik 10), do aktywności dodatkowych: memory game (instrukcja wykonania - załącznik 11), klepsydra, instrukcja do orgiami (źródło - załącznik 12), kwadratowe kartki papieru, magnesy do przyklepienia rysunków na tablicy

Realizacja

1. **Geniusz Gór i Król Smok:** Nauczyciel dzieli dzieci na 4 grupy i rozdaje każdej z nich treść legendy o drwalu, który uratował syna Króla Smoka, pociętej na małe, nienumerowane fragmenty. Zadaniem każdej z grup jest ułożenie

Projekt „Poznajmy się – Lesznowola gminą wielu kultur” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich legendy w prawidłowej kolejności. Grupa, która zrobi to najszybciej odczytuje treść legendy, pozostałe grupy sprawdzają czy kolejność jest prawidłowa. Warto wspólnie się zastanowić nad morałem płynącym z legendy. Na koniec nauczyciel pokazuje wszystkim rysunek smoka z legend wietnamskich i przywiesza go na tablicy. Będzie on się prezentował nieco podobnie do smoka z kolejnej legendy, którą poznają dzieci. Tym razem będzie to legenda chińska.

- Mój smok:** Nauczyciel czyta opis smoka, który jest zgodny z chińskimi wyobrażeniami o tym mitycznym zwierzęciu. Wypisuje na tablicy jakie charakterystyczne cechy innych zwierząt posiada chiński smok i rozdaje kartki oraz flamastry i kredki. Zadaniem dzieci jest narysowanie swojego wyobrażenia chińskiego smoka, który posiadałby cechy wypisane na tablicy. W trakcie pracy nauczyciel opowiada dzieciom legendę o wodnym smoku (załącznik 4), który posiadał niezwykłą moc. Gdy prace są już gotowe, warto porównać je z rysunkiem chińskiego smoka, który podobnie jak rysunek smoka wietnamskiego zawisnie na tablicy do końca zajęć.
- Turecka smoczyca:** Nauczyciel zapoznaje dzieci z legendą o Szahmeran – pół-kobiecie, pół-smoczycy i pokazuje rysunek przedstawiający ją pozostawiając go przyczepionego do tablicy. Głównym bohaterem tej opowieści jest Dżamsap, który pochodził z bardzo biednej rodziny i zarabiał na życie zbierając chrust w lesie razem ze swoimi przyjaciółmi. Podczas jednego z typowych dni pracy znalazł studnię pełną miodu. Jego chciwi przyjaciele spostrzegłszy to zabrali cały miód, a jego wrzucili do pustej studni. Pełen woli życia Dżamsap przekopał się ze studni do podziemnej sali, gdzie zapadł w głęboki sen. Budząc się po pewnym czasie zobaczył wokół siebie węże i smoki oraz ich panią – tytułową Szahmeran (pół-kobietę, pół-smoczycę). Opowiedział jej, co go spotkało ze strony przyjaciół i ta postanowiła mu pomóc wyjawiając jak wydostać się ze studni. Uczyniła to jednak pod jednym warunkiem – Dżamsap nigdy ma nie zdradzić smoczej kryjówki. Udaje mu się to do momentu, gdy zaczyna chorować władca kraju, którego może uratować tylko zjedzenie Szahmeran. Wezwany przed oblicze władcy zdradził tajemnicę. Władca schwytał i zjadł smoczycę, po czym odzyskał zdrowie.

Projekt „Poznajmy się – Lesznowola gminą wielu kultur” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich

Nauczyciel pyta dzieci kto w tej opowieści zachował się szlachetnie. Oczywiście chodzi o smoczycę Szahmeran; która pomogła niewdzięcznemu Dżamsapowi wydostać się ze studni. Każdy będzie miał okazję sprawdzić się w roli przewodnika po ciemnej studni przeprowadzając drugą osobę przez slalom pomiędzy żółtymi kartkami symbolizującymi plastry miodu, które według legendy Dżamsap znalazł w studni. Można to jednak zrobić tylko za pomocą głosu, idąc przed osobą, która ma zawiązane oczy, asekurując ją i dając wskazówki ile kroków i, w którą stronę powinna zrobić. Po ukończonym slalomie para może zamienić się rolami. Warto stworzyć dwa miodowe tory, po których w jednym czasie będą poruszać się dwaj przewodnicy i osoby przez nich prowadzone. Nie jest to zadanie na czas. Liczy się precyzja i umiejętność bezpiecznego przeprowadzenia drugiej osoby przez naszą slalomową „ciemną studnię”. Na pewno wszyscy będą na koniec ciekawi wyglądu pomocnej smoczyicy Szahmeran. Nauczyciel zawiesza jej wizerunek za tablicy.

- 4. Kto jest Bazyliszkiem:** Nauczyciel pyta dzieci, czy pamiętają legendę o warszawskim Bazyliszku i krótko wspólnie z nimi przypomina tej treść. Następnie zaprasza do zabawy, w której jeden z uczniów będzie miał okazję sprawdzić się w roli Bazyliszka. Każdy losuje swoją rolę w zabawie. Może zostać mieszkańcem Starego Miasta lub Bazyliszkiem. Oczywiście treść losu każdy zachowuje dla siebie. Wszyscy zasiadają w kręgu. Nauczyciel prowadzi grę według instrukcji. Bazyliszek będzie z niej musiał wyeliminować jak najwięcej osób swoim śmiertelnym mrugnięciem oka. Po zakończeniu gry, nauczyciel zawiesza na tablicy rysunek legendarnego Bazyliszka.
- 5. Podsumowanie:** Nauczyciel prosi, by dzieci spojrzęły na wszystkie wizerunki smoków umieszczone na tablicy. Warto zapytać, który ze smoków i, która z legend najbardziej się im podobała i dlaczego; oraz zwrócić uwagę, że każda z historii jest zupełnie inna. Inaczej też wyobrażano sobie smoka w różnych kulturach.

Projekt „Poznajmy się – Lesznowola gminą wielu kultur” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich

Aktywności dodatkowe:

- Gdzie jest smok:** Nauczyciel zaprasza dzieci do grupowej gry pamięciowej składającej się z kart ze zwierzętami (instrukcja wykonania - załącznik 11), które użyczyły fragmentów swoich ciał chińskiemu smokowi, a także z wizerunku samego smoka – każde zwierzę widnieje na dwóch kartach. Wszystkie karty odwrócone są do góry nogami. Dzieci siadają wokół nich. Każde po kolei ma możliwość odkrycia dwóch kart. Jeśli są do pary (przedstawiają ten sam rysunek zwierzęcia), gracz odkłada je na bok. Jeśli nie są do pary, zakrywa je z powrotem i swoją szansę ma wtedy kolejna osoba. Warto dostarczyć uczestnikom gry dodatkowych emocji wykonując ją na czas wymierzany przez klepsydrę. Można omówić się w ile klepsydr dzieci spróbują zebrać wszystkie pary, a w przyszłości powtarzając grę, starać się pobić grupowy rekord.
- Smocze orgiami:** Nauczyciel rozdaje kwadratowe kartki i proponuje dzieciom manualne wyzwanie, jakim jest zrobienie smoka orgiami. Wykonanie takiego smoka krok po kroku w załączniku 12.

Załącznik 1

Geniusz gór Ba Vi

Źródło: Jerzy Śliziński, *Legends i baśnie wietnamskie*, Zakład imienia Ossolińskich – Wydawnictwo, Wrocław, 1956, s. 33.

Załącznik 3

O smoku słów kilka

Smok jest jednym z najstarszych zwierząt, o których mówią chińskie legendy. Nie jest zazwyczaj przedstawiany jako wroga bestia. Może budzić strach i być bardzo potężny, ale jednocześnie także łaskawy i przynoszący fortunę oraz szczęście. W Chinach panuje przekonanie, że smoki są zwierzętami wodnymi i żyją w jeziorach, rzekach i morzu. Im większy zbiornik wodny, tym większej potęgi jest smok, który w nim mieszka. Są także w legendach chińskich smoki mieszkające na niebie. Chińskie smoki przeważnie nie mają skrzydeł. Smok przedstawiany na obrazach jako skrzydlaty ma raczej niewielkie płetwy niż nietoperze skrzydła, jak bywa obrazowany przez zachodnich artystów. Smok chiński według legend stać się niewidzialny kiedy tylko

Projekt „Poznajmy się – Lesznowola gminą wielu kultur” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich

tego zechce. Uważa się go za zwierzę pozbawione zmysłu słuchu ze względu na podobieństwo chińskiego słowa głuchy, *long*, do brzmienia słowa „smok”. Nie odzwierciedla się to jednak w legendach, gdyż wiele z nich opisuje rozmowy ludzi z tymi zwierzętami.¹

Na wizerunek smoka chińskiego może składać się aż dziewięć cech zwierzęcych: łeb wielbłąda, rogi jelenia, oczy królika, uszy krowy, szyję węża, brzuch żaby, łuski karpia, szpony jastrzębia i łapy tygrysa.²

Załącznik 4

Wodny smok – legenda chińska

Żył kiedyś ubogi, ale uczciwy wiejski chłopiec, który pewnego dnia znalazł czerwoną kulkę ze szkła. Codziennie bawił się nią, odkrywając jej niezwykłe moce. Kulka mogła rozmnażać pieniądze, ryż i inne rzeczy. Włożona do czarki z ryżem, czy monetą pomnażała je w nieskończoność. Chłopiec używał często swojego odkrycia, bo pomagać biednym sąsiadom, gdy ci byli w potrzebie. Po pewnym czasie okazało się, że kulka nie może rozmnażać jedynie wody, a wręcz przeciwnie – wchłania ją bezpowrotnie. Tego lata panowała susza i wszyscy martwili się, że nie będzie żadnych plonów i nadejdzie czas głodu. Wśród Chińczyków panowało od zawsze przekonanie, że deszcz sprowadzana na ziemię Wodny Smok, ale nikt nie wiedział, gdzie go poszukiwać. Powszechny postrach w okolicy budził w tym czasie przeraźliwy potwór. Chłopiec nie bojąc się, że go spotka postanowił wyruszyć na poszukiwania smoka i poprosić go o upragniony przez wszystkich deszcz.

Zabrał swoją kulkę i ruszył w drogę. Wypytywał każdą napotkaną osobę, czy nie wie, gdzie poszukiwać smoka; ale niestety nie spotkał nikogo, kto posiadałby taką wiedzę. Wszyscy za to wspominali o potworze, który siał ogromny strach. Na swojej drodze chłopiec spotkał także kilka zwierząt, którym nie omieszkał pomóc w tarapatkach. Te odwdzięczyły mu się ofiarując rozmaite dary. Od jelenia dostał poroże, od węża skórę, a od orła szpony. W jego wędrówce nadszedł także dzień, gdy napotkał oślawionego potwora, który chciał odebrać mu magiczną kulkę. Chłopiec nie wiedząc jak ocalić swój skarb, potknął go szybko i wówczas dary

¹ Walters, D., *Mitologia chin*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1996, s. 156.

² Bańkowska, A., Greb, K., *O smokach z baśni i smokach prawdziwych*, Nasza Księgarnia, Warszawa, 1965, s. 42.

Projekt „Poznajmy się – Lesznowola gminą wielu kultur” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich

otrzymane od zwierząt jak żywe przyłgnęły do niego, zamieniając chłopca w Wodnego Smoka o wężowej skórze, rogach jelenia i szponach orła. W jego oczach pojawił się też czerwony blask pochodzący z kulki, a on sam nabrał smoczej mocy sprowadzania deszczu. Natychmiast wykorzystał ją ratując świat przed suszą i głodem!³

Załącznik 6

Szahmeran Şahmeran

W okolicach miasta Tars była niegdyś tajemna jaskinia, której mieszkały wielkiej mądrości i szlachetnego serca węże Meran. Ich królową była Szahmeran - pół kobieta, pół-wąż, która nigdy się nie starzała.

Nieopodal jaskini żył ubogi mężczyzna o imieniu Dżamsap Camsap. Podobnie jak wielu jego przyjaciół zarabiał na życie zbierając w lesie chrust. Pewnego dnia, gdy jak zwykle udał się z przyjaciółmi do lasu, znalazł przypadkowo studnię pełną miodu. Chciwi przyjaciele sami chcieli skorzystać z tego znaleziska, opróżnili więc studnię, a biednego Dżamsaba wrzucili do środka. Dżamsap chcąc się ratować, wyjął z kieszeni scyzoryk i dostrzegłszy małą dziurkę między kamieniami zaczął pomalutku drążyć otwór przez, który przedostał się do podziemnej sali. Bardzo zmęczony wielką pracą, jaką wykonał, natychmiast zasnął. Gdy się obudził ujrzał wokół siebie pełno węży i smoków; a wśród nich królową tych wszystkich stworzeń - Szahmeran. Począł opowiadać jej o zdradzie, która spotkała go ze strony przyjaciół; a ta, gdy wysłuchała całej historii postanowiła mu pomóc. Obiecała wskazać wyjście ze studni, ale tylko wówczas, gdy Dżamsap obieca do końca życia zatrzymać dla siebie wiedzę o Szahmeran i drodze do tajemniczej jaskini.

W krótkim czasie po tych zdarzeniach kraj obiegnęła wieść o ciężkiej chorobie władcy – tak ciężkiej, że tylko zjedzenie mięsa Szahmeran mogłoby go uratować. Dżamsap bardzo chciał dotrzymać słowa i nie zdradzić tajemnicy jednak wymknęło mu się kiedyś coś na jej temat i kiedy wieść ta doszła do władcy natychmiast wezwał go przed swoje oblicze. I Dżamsap nie okazał się lepszy od swoich przyjaciół i przekupiony workiem złota i tytułem wezyra pokazał studnię Szahmeran. Poddani władcy czarami wypędzili ją na powierzchnię, zabili i potrawę przygotowaną z jej mięsa podali władcy, który natychmiast ozdrowiał.

³ Skrót na podstawie: *Wodny smok – chińska legenda*

Projekt „Poznajmy się – Lesznowola gminą wielu kultur” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich

Ta legenda pokazuje, jak człowiek odwdzieczył się zdradą za wspaniałomyślność i dobre serce Szahmeran.⁴

Załącznik 8

W smoczym lochu na Starówce

Anna Bańkowska, Kazimierz Greb, *O smokach z baśni i smokach prawdziwych*, Nasza Księgarnia, Warszawa, 1965, s. 7.

Załącznik 9

Instrukcja do gry

Potrzebne będą losy z napisem „mieszkaniec Starego Miasta”. Razem powinno być ich o jeden mniej niż uczniów w klasie. Ostatni, pojedynczy los będzie losem „Bazyliszka”. Dzieci wyciągają losy. Nikt nie ujawnia, co przypadło mu w udziale. Nauczyciel informuje, że zadaniem Bazyliszka będzie wyeliminowanie z gry jak największej liczby osób. Będzie to robił za pomocą mrugnięcia okiem.

Przed rozpoczęciem gry wszyscy siedzą w kręgu. Większość gry – pomijając obrady sąsiadów - odbywa się w zupełnej ciszy. Nauczyciel daje instrukcje, co dzieje się po kolei.

1. Wszyscy zasypiają (zamykają oczy, nie wolno podglądać).
2. Budzi się Bazyliszek. Ręką wskazuje osobę, którą chce zabić wzrokiem. Nauczyciel dotyka ramienia osoby. Ta otwiera oczy i mrugnięciem oka Bazyliszek dokonuje swojego dzieła. Osoba wyeliminowana z gry nie może już nic powiedzieć, zwłaszcza dawać innym znaków, kto jest Bazyliszkiem.
3. Nauczyciel informuje wszystkich, kto został tej nocy ofiarą Bazyliszka. Osoby, które siedzą po prawej i lewej stronie ofiary (jej sąsiedzi), które nie zostały jeszcze wyeliminowane z gry, mogą w tym momencie chwilę obradować i zdecydować kogo chcą wskazać jako Bazyliszka. Wybrana osoba musi wtedy pokazać swój los. Jeśli jest Bazyliszkiem wygrywają mieszkańcy Starego Miasta i gra się kończy. Jeśli nie, wskazana osoba zostaje wyeliminowana i gra toczy się dalej; a więc znów zapada noc i Bazyliszek zaczyna grasować.

---

⁴ Skrót na podstawie legendy o *Szahmeran* dostępnej w oryginale na blogu literackim: <http://edebiyatkonulari.blogcu.com/sahmeran-efsanesi-sahmeran-hikayesi-sahmeran-destani-sahmeran/2979573>

Projekt „Poznajmy się – Lesznowola gminą wielu kultur” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich

Załącznik 11

Instrukcja wykonania:

Do gry pamięciowej (memory game) będą potrzebne rysunki zwierząt, z których składa się wizerunek smoka w kulturze chińskiej (wielbłąd, jeleń, królik, krowa, wąż, żaba, karp, jastrząb i tygrys), a także rysunek chińskiego smoka z załącznika 5. Należy je wydrukować podwójnie na kartkach A4 i z gładkiej strony podkleić kartkami o dużej gramaturze, aby rysunki nie prześwitywały. Z tego względu najlepiej wybrać kartki o intensywnym kolorze. Oczywiście wszystkie muszą być identyczne, by nie ułatwiać graczom przedwcześnie rozwiązania zadania, a więc odkrycia wszystkich par.

Załącznik 12

Instrukcja wykonania smoka orgiami – źródło: http://www.tipy.pl/arttykul_3897_jak-zrobic-smoka-origami.html (zdjęcia)

<http://www.spryciarze.pl/zobacz/jak-zrobic-smoka-origami-3> (video)